

KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Høringssvar - Forslag til endringer i åndsverkloven mv. (gjennomføring av digitalmarkedsdirektivet og nett- og videresendingsdirektivet)

Dato

22.03.2024

Vår ref.

2024/4210

Deres ref.

Saksbehandler

Karianne Midtbø-Nilsen
rådgiver

PB 4013 Ullevål stadion
0806 Oslo

postmottak@arkivverket.no
48 05 56 66

Org. nr.

961181399

Arkivverket viser til Kultur- og likestillingsdepartementets høringsbrev mottatt 22.11.2023 med høringsfrist 15.03.2024. En feil i vårt mottak har ført til at høringen ikke har blitt inntatt i vårt saksbehandlingssystem og vi takker for utsatt frist for.

Høringen gjelder to direktiver, og vi besvarer kun de deler vi har funnet relevante for oss, nærmere bestemt kapitlene 3, 5 og 7 om digitalmarkedsdirektivet.

Våre hovedsynspunkter

Vi er i hovedsak enige i departementets vurderinger og forslag, men er bekymret for om alle viktige samfunnsarkiver, som til sammen utgjør nasjonens hukommelse, omfattes av forslagene. Vårt hovedsynspunkt er at unntaksreglene og avgrensningene bør gjelde uavhengig av om arkivene består av tekst, lyd, film eller bilde, og uavhengig av om institusjonen som besitter dem er offentlig eller privat.

Arkivverkets merknader til kapittel 3 *Tekst- og datautvinning*

For å legge til rette for tekst- og datautvinning, inneholder direktivet obligatoriske unntak og avgrensninger fra den opphavsrettslige eneretten som skal gjøre det mulig å anvende teknologien uten rettighetsklarering av de verkene og arbeidene som tekst og data skal utvinnes fra. I høringsnotatet punkt 3.6.1 er regjeringens handlingsplan for norsk fagspråk i academia og behovet for tilrettelegging for tekst- og datautvinning omtalt:

Ett av tiltakene (tiltak 19) er at regjeringen vil legge til rette for bruk av bokmål, nynorsk og norske dialekter i digitale tjenester og verktøy, blant annet ved å gjennomføre digitalmarkedsdirektivet i norsk rett.

Arkivverket

Ved å utvide og klargjøre de rettslige rammene for adgangen til å tekst- og datautvinning, vil mulighetene for å utvikle gode, digitale tjenester på norsk styrkes.

Departementet foreslår at definisjonen av tekst- og datautvinning og de obligatoriske reglene om eksemplarframstilling til tekst- og datautvinningsformål gjennomføres i tre nye paragrafer i åndsverkloven.

Arkivverket støtter departementets vurderinger og forslag i kapittelet, men vi bemerker at unntakene for tekst- og datautvinning må favne alle arkiver som bevares for ettertiden og som omfatter alle institusjoner i arkivsektoren.

Det er en rekke kulturarvinstitusjoner som innehar arkivdata, som kan være viktige for gode, digitale tjenester. Arkivinstitusjonene har også behov for å utvikle verktøy og tjenester som sørger for korrekt og effektiv saksbehandling. F.eks. utvikler Arkivverket transkriberingsverktøy og modeller for strukturering av ustrukturerte data (for gjenfinning i arkivene).

Hva angår språk er det også en rekke arkiver som inneholder data som er helt sentrale for bevaring av de samiske språk og utvikling av samiske språkmodeller. Slike data kan være bevart hos en rekke ulike bevaringsinstitusjoner i Norge, uavhengig av om de er offentlige eller private. Arkivverket har mottatt en rekke privatarkiver og har samarbeid med private arkivinstitusjoner. I noen tilfelle kan det være uklart om et arkiv er «offentlig» eller «privat», og det er ingen tvil om at arkivsektoren i Norge omfatter både offentlige og private arkiver, som supplerer hverandre og ivaretar samme interesser. Vi mener det er viktig at alle slike arkiver omfattes av unntaksreglene.

Arkivverkets merknader til kapittel 5 *Bevaring av kulturarv*

Forskriftshjemmelen i åndsverkloven § 49

Definisjonen av «kulturarvsinstitusjon» i artikkel 2 nr. 3 omfatter «offentlig tilgjengelige bibliotek eller museer, arkiv og film- eller lydarkiv». I åndsverkloven § 49 er institusjonene som er omfattet arkiv, bibliotek, museer og undervisnings- og forskningsinstitusjoner. Det er etter departementets syn ikke nødvendig å gjøre endringer i selve forskriftshjemmelen i åndsverkloven § 49 som følge av direktivets definisjon.

Arkivverket er enig i departementets vurdering.

Endring av forskrift til åndsverkloven § 1 Departementet foreslår at forskrift til åndsverkloven § 1 endres, slik at hvilke institusjoner som skal være omfattet av reglene om eksemplarframstilling til konserverings- og sikringsformål blir sammenfallende med definisjonen av kulturarvsinstitusjon i digitalmarkedsdirektivet artikkel 2 nr. 3.

Arkivverket

I dagens forskrift § 1 fremgår hvilke arkiver som er omfattet av forskriften i første ledd, og i tredje ledd kan departementet bestemme at reglene skal gjelde også for andre arkiver som ikke er nevnt i første ledd.

I forslaget til ny forskrift er disse arkivene omtalt:

- a) statlige, kommunale og fylkeskommunale arkivinstitusjoner
- b) andre institusjoner med film- eller lydarkiv

Det kan fremstå som at forslaget til justert forskrift til åndsverkloven § 1 bokstav a og b ikke omfatter de arkivinstitusjoner som er private, og som har stor betydning innenfor arkivsektoren i Norge.

Det er ikke slik at det kun er offentlige arkivinstitusjoner, som har en betydelig rolle innenfor bevaring av arkiver i Norge. Andre arkivinstitusjoner kan ha samme behov for ikke-ervervsmessig eksemplarframstilling av verk de er i besittelse av. Vi vil vise til departementets egen høring til ny arkivlov, samt den rapport som ble publisert våren 2023 av Bevaringsutvalget.¹

Arkivverket foreslår derfor at det presiseres i forskrift til åndsverkloven at alle institusjoner som har ansvar for å ta imot, bevare og gjøre tilgjengelig viktige samfunnsarkiv i Norge, omfattes. Dette må selvsagt gjelde uavhengig av type arkivmateriale, enten det er dokumentasjon i form av tekst, lyd, bilde eller film.

Oppheving av forskrift til åndsverkloven § 3 fjerde ledd

Etter departementets forslag til endringer i forskrift til åndsverkloven § 1 første ledd, vil flere kulturarvinstitusjoner ha rett til å foreta eksemplarframstilling for bevaring av verk og arbeider de har i samlingene sine. Departementet har etter gjeldende rett også anledning til å gi tillatelse til eksemplarframstilling (for eksempel ved digitalisering) til en institusjon som ikke er omfattet av forskriften § 1, jf. § 3 fjerde ledd. Departementet antar denne bestemmelsen vil ha liten selvstendig betydning etter utvidelsen i § 1 første ledd, men ber om høringsinstansenes syn på om den bør oppheves.

Vi lurte på om departementet mener forskrift til åndsverkloven § 1 tredje ledd (og ikke § 3 fjerde ledd). Denne regelen treffer bredt, og bredere enn departementets forslag til ny forskrift til åndsverkloven § 1, som knytter seg til institusjon. Det kan være tilfelle der departementet bør ha mulighet for å tillate eksemplarframstilling etter en vurdering av det konkrete arkivet, slik dagens regel i forskrift til åndsverkloven § 1 tredje ledd etter vår mening gir

¹ <https://www.arkivverket.no/nyheter/utvalgsrapporten-er-klar-arkivrad-for-fremtiden>

Arkivverket

mulighet for. Arkivverket mener departementet fortsatt bør ha denne muligheten.

Videreføring av presiseringene i forskrift til åndsverkloven § 1 bokstav c og d

Departementet mener at adgangen til eksemplarframstilling ved overføring til mikroformer og til nye lagringssystemer er omfattet av «andre format enn originaleksemplaret» i bokstav b. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om presiseringene i dagens forskrift til åndsverkloven § 1 bokstav c og d bør videreføres.

Arkivverket ser ikke behov for at presiseringene i forskrift til åndsverkloven § 1 bokstav c og d videreføres.

Endring av forskrift til åndsverkloven for å sikre at fotografiske bilder skal omfattes av bestemmelsene om bevaring av kulturarv

Det er etter departementets vurdering ikke behov for endringer for å sikre at fotografiske bilder omfattes av bestemmelsene om bevaring av kulturarv.

Arkivverket er enig i departementets vurdering.

Departementets tolkning av digitalmarkedsdirektivets fortalepunkt 29

Etter departementets vurdering åpner direktivets fortalepunkt 29 (om at en kulturarvinstitusjon kan fremstille eksemplar til bevaringsformål av alt materiale den har permanent i samlingene sine, herunder materiale omfattet av ordninger for permanent bevaring) for at langtidsdeponert materiale, etter en konkret vurdering, kan anses for å inngå permanent i en kulturarvinstitusjons samling og dermed digitaliseres uten at dette krever rettighetsklarering.

Videre foreslår departementet at det tas inn et nytt ledd i forskrift til åndsverkloven § 3, som klargjør at kulturarvinstitusjonene kan få bistand av andre til å gjennomføre digitalisering av verk og arbeider fra samlingene sine, både fra andre institusjoner og tredjeparter i Norge og fra institusjoner og tredjeparter i andre EU/EØS-stater.

Arkivverket støtter departementets tolkning og forslag.

Arkivverkets merknader til kapittel 7 *Kulturarvinstitusjoners bruk av verk og andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen*

Arkivverket har ingen merknader, men støtter departementets vurderinger og forslag.

Arkivverket

Om Arkivverket

Arkivverket er Norges øverste arkivmyndighet. Vårt samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning, samt å sikre, bevare og gjøre tilgjengelig et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver.

Med hilsen Arkivverket

Harald Sommerstad
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter